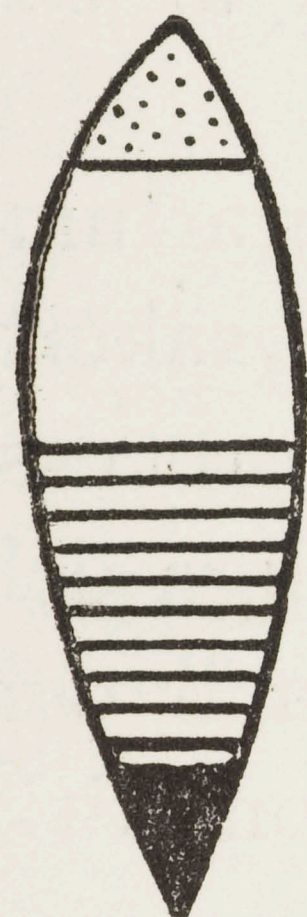
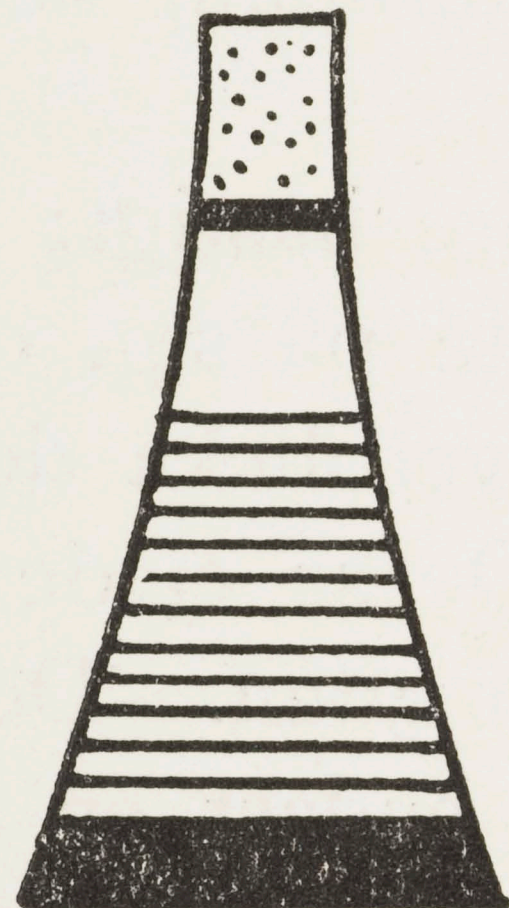

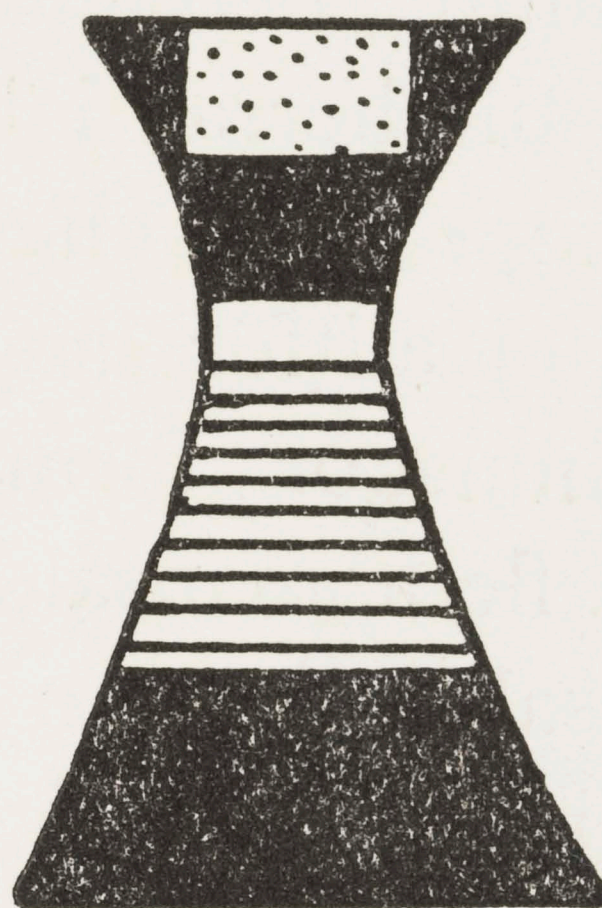
Schema utvisande förändringar i samhällsstrukturen hos ett folk, som successivt urartar.

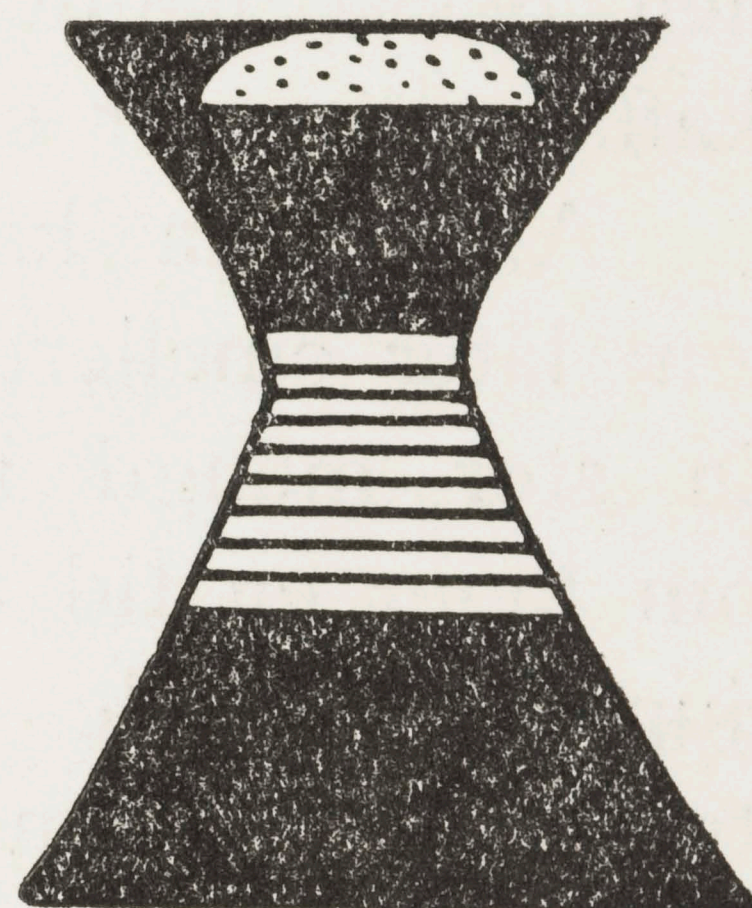
1

2

3

4

De ljusa partierna representera medelklassen (inklusive bondestammen).

De prickade partierna representera de kulturellt ledande lagren.

De streckade partierna representera arbetareklassen.

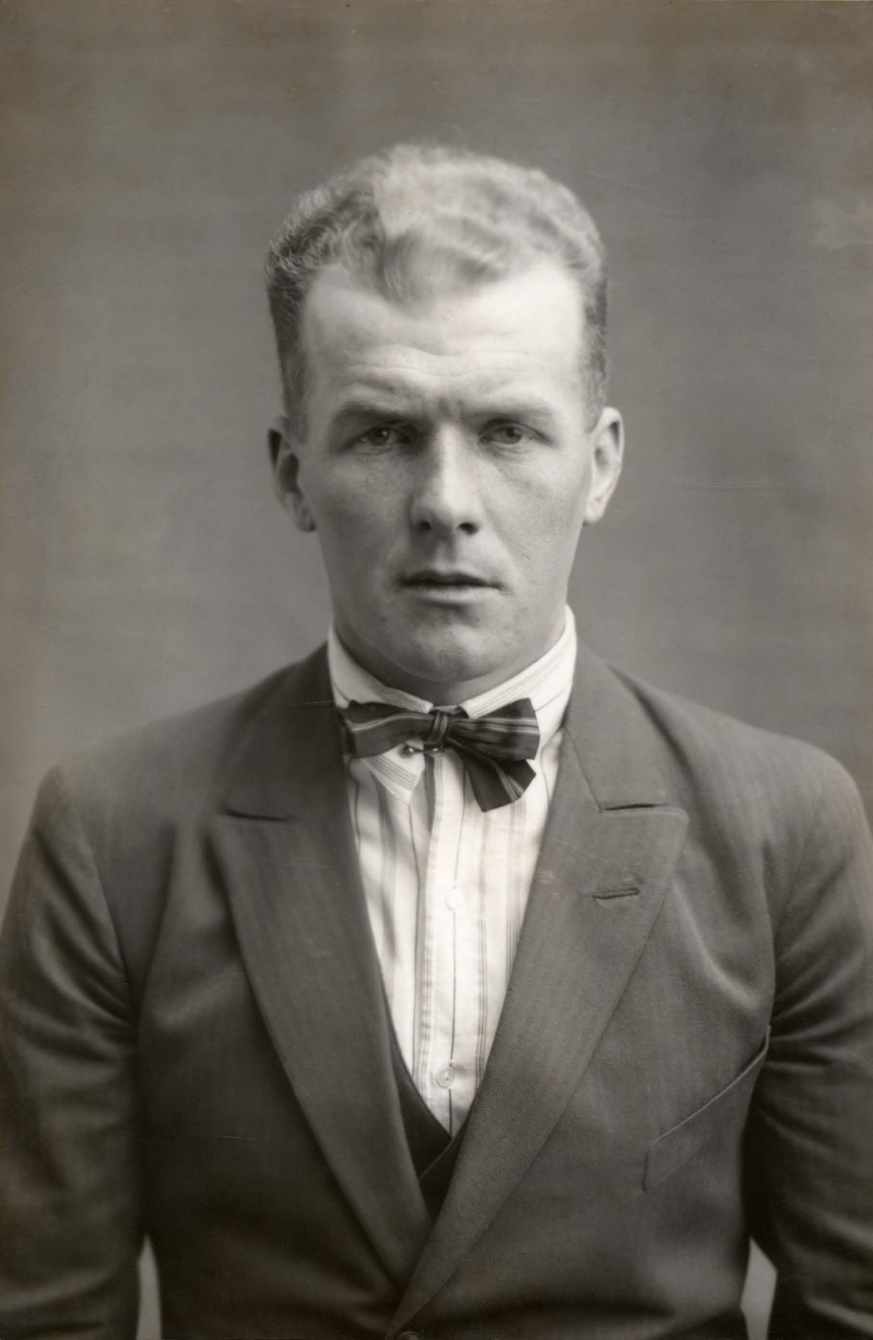
De svarta partierna representera de socialt odugliga (de urartade) i över- och underklassen.

PÅ INSTITUTET

1921

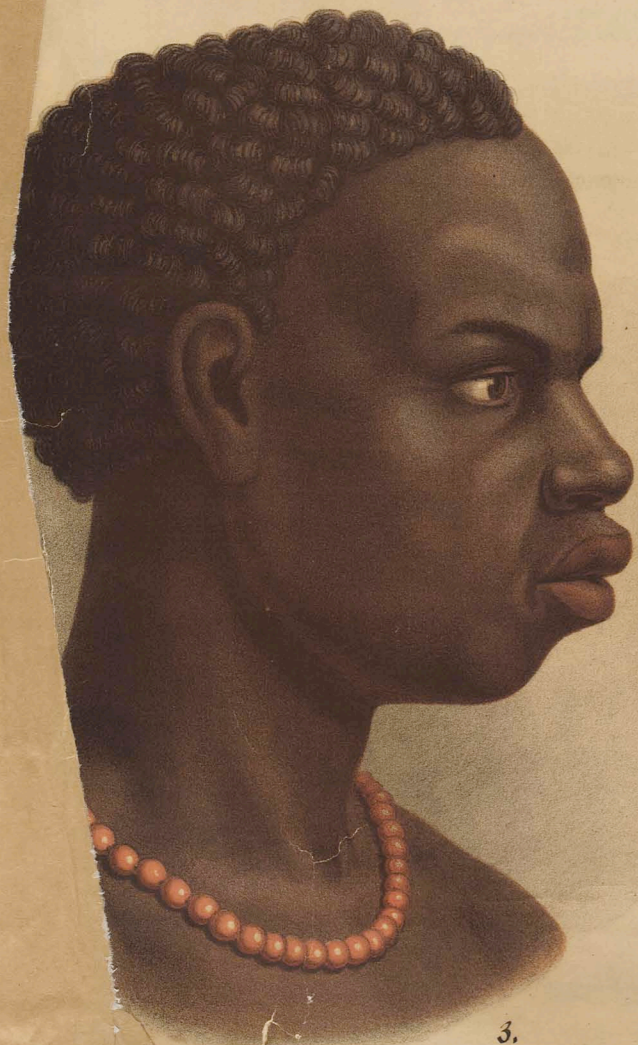
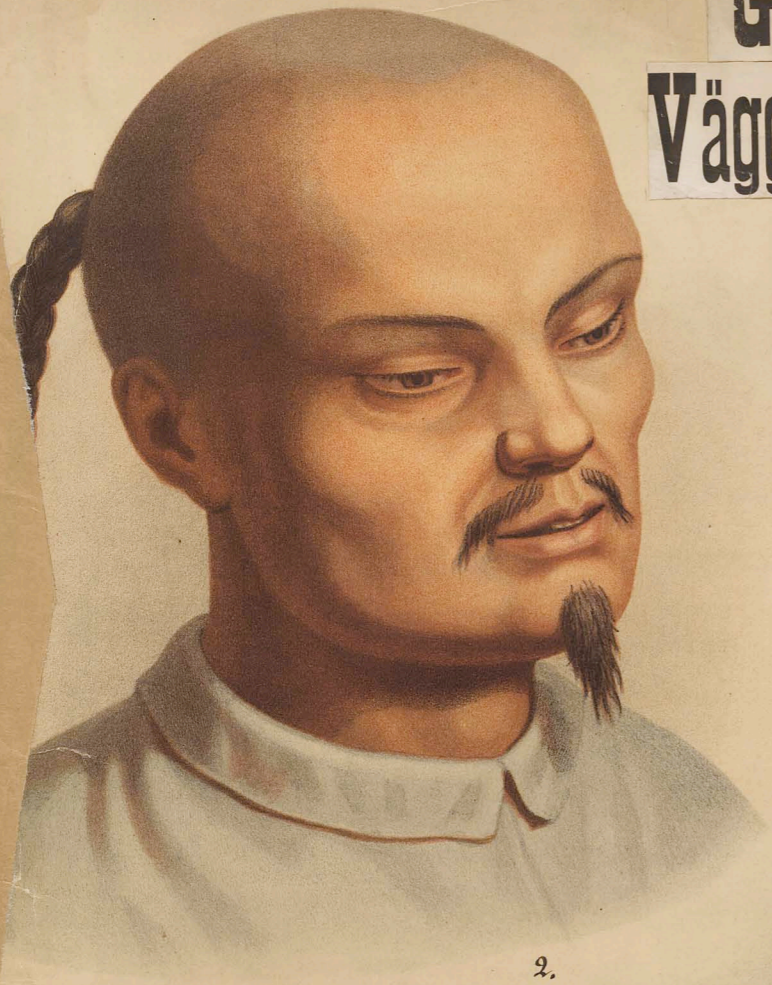

F 6489

Professorerna
Lenz, Nilsson-Ehle, Lundborg

J. 35.

Gleerupska Univ.-Bokhandelns
Väggplanscher för åskådningsundervisning

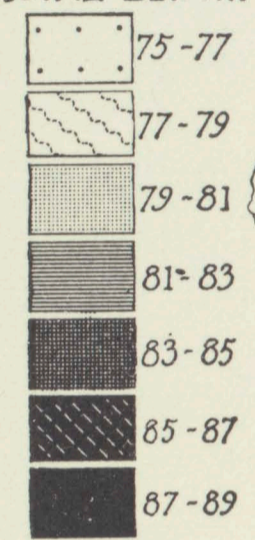
De fem människoraserne.

1. Kaukasiska eller hvita rasen. 2. Mongoliska eller gula rasen. 3. Neger- eller svarta rasen. 4. Malajiska eller bruna rasen. 5. Amerikanska eller röda rasen.

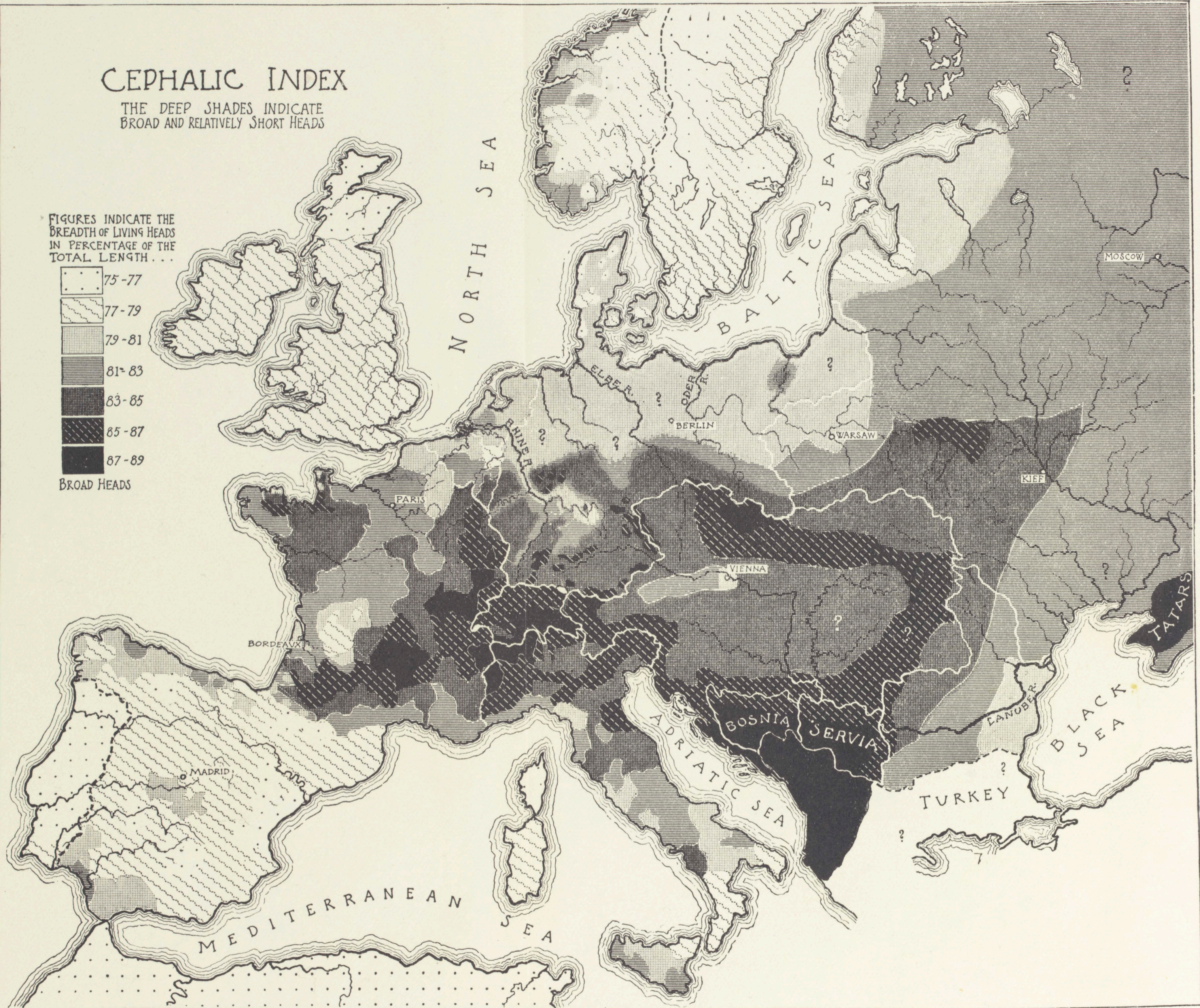
CEPHALIC INDEX

THE DEEP SHADES INDICATE BROAD AND RELATIVELY SHORT HEADS

FIGURES INDICATE THE BREADTH OF LIVING HEADS IN PERCENTAGE OF THE TOTAL LENGTH...

BROAD HEADS

Ett friskare släkte

är målet...

låt oss alla bli **A** - människor!

Tidens ästa supermatning. Den vägrar inte i en kostfull livsföring, som kommer oss att glömska, att vi stod alla tre barnens barn med röster i jorden och äta blott supper i ett maskineri. Nu när en så god och riklig mat är härna motståndskraft ut nästan källor. Vi behöva en kost, som hjälper oss att efter våra olika föreställningar så bästa möjliga hälsa, att bli som de livliga A-människor. Näringsfysiologerna förbena juke på att framhålla, hur mjölkens underbart sammansatta matning, den livgivande äggvita, den mineral-

ÄR NI A- ELLER B-MÄNNISKA?

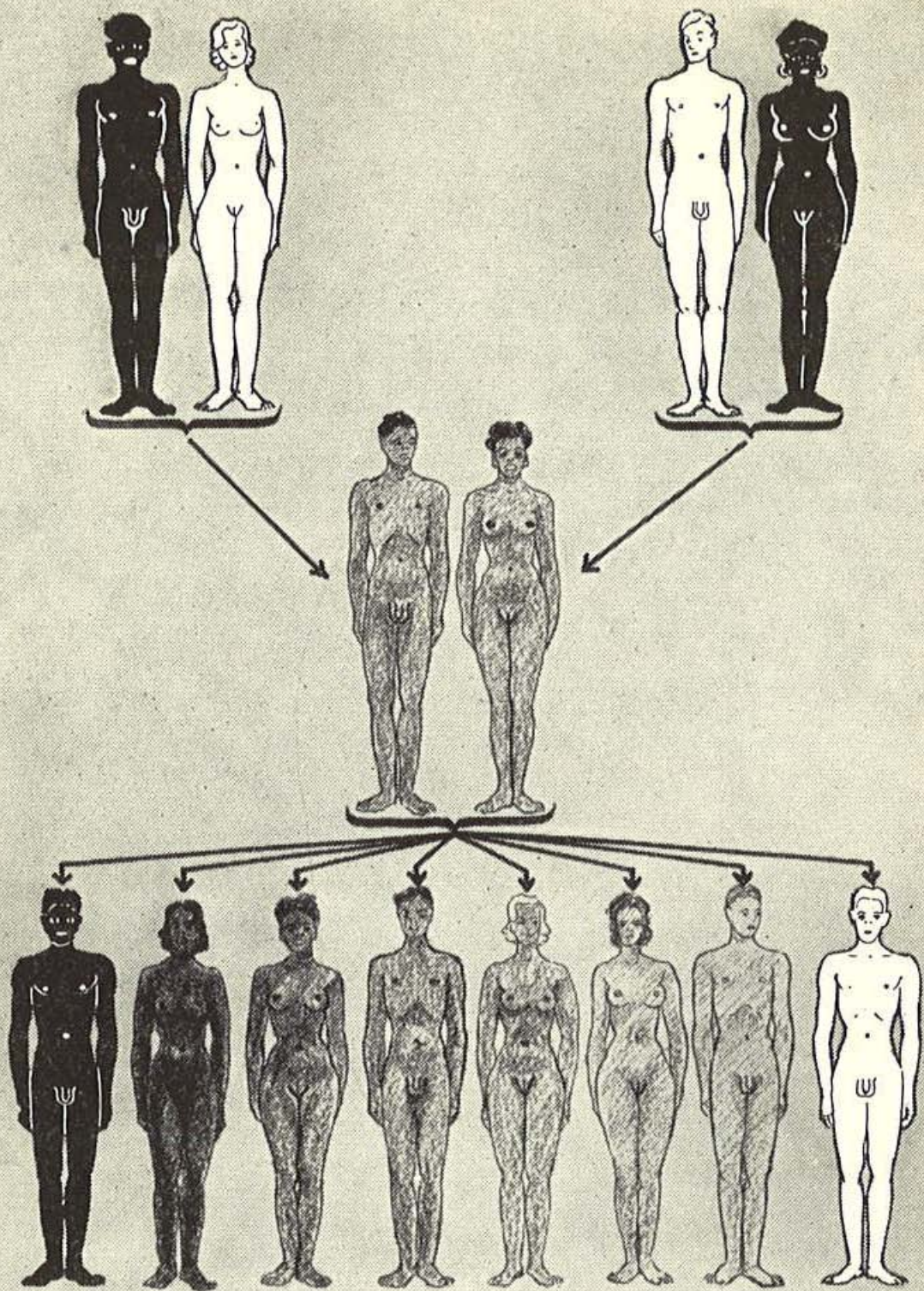
Det är alltså en fråga om hälsa. Om det på bildningen och förhållanden — vilket är det som gör oss till A-människor eller B-människor. Om det är fråga om hälsa — om det finns till. De stora A-människorna är som friska ut — som de är. Tillsammans till alla påståenden, de är som friska ut — om det är en fråga om hälsa — om det är en fråga om hälsa.

ämnen och vitaminer som ger vår kropp de skyddsmidlet, som skyddar den mot klenhet och sjukdomar. Om alla praktiska exempel styrka de tre uppställning. Vårta mer kan med klänningarna de stora förhållanden, utskilt att ge de stora kost, där mött, står och ut sig i några mängder. Ingen kan skriva på brottsande och så länge många slantar gå till länge livsgivare vägar. En friskare anda går genom tiden. En generation av A-människor väger fram som goda sport och friluftsliv får en naturlig längtar efter sundhet — sundhet även inom kammor.

**MJÖLK
SMÖR
OST**

skapa
A-människor

6. Hudfärgens nedärkning vid korsning mellan neger och vit enligt Mendel. Sådan korsning ger upphov till mulatter. Om dessa köper vi få vi avkomlingar av olika slag, varierande från neger till vit.

Fig. 272. Mangrovevegetation och palmer. Ostindiska arkipelagens regnskogar.

ciärer, som ej tillåta någon växtlighet. Bergområden i tropiska länder uppvisa en växtvärld, som liknar den på högre bredder, och som förändras, allt efter som man stiger uppåt. Högt uppe påträffas där en fjällstäpp, som under tropikernas starka sol ersätter våra fjälls saftiga ängsmattor, och allra högst, under ekvatorn på omkring 5,000 m höjd, anträffas snö och is.

BEBYGGELSE- OCH KULTUR- GEOGRAFI.

Språkstammar, folk och nationalstater.

Europas folk tala till största delen indoeuropeiska språk. Till den *indoeuropeiska språkstammen* hör också huvudmassan av Amerikas och Australiens befolkning, vidare ryssar i norra Asien, perser och indier. *Över hälften av jordens befolkning är indoeuropeer.*

I Asien möta vi också folk tillhörande den *semitiska språkstammen* (i Arabien), *kineser*, som tala ett enstavigt språk, folk av den *altaiska stammen* (t. ex. japaner) m. fl. Afrikas viktigaste språkstammar äro *sudan- och bantunegrer*, *hamiter* och *semiter*.

Folk av samma språkstam tala oftast så olika språk, att de ej alls förstå varandra. En svensk förstår ej en tysk, men en undersökning av ordförrådet och byggnaden i de båda språken visar, att dessa äro nära släkt och ha utvecklats ur samma språk. Det talas många hundra språk på jordens yta. Ensamt i Främre Indien finnas över 200 språk.

Språken spela en oerhörd roll för sambandet mellan olika människor. De som tala samma språk, känna sig gärna som ett *folk* och sammansluta sig ofta till en *nation*, till en *stat* (nationalstat). Men undantagen från denna regel äro talrika. De svensktalande t. ex. bo i två stater, Sverige och Finland, de tysktalande i flera.

En del språk ha en vidsträckt omfattning, t. ex. engelskan, som är talspråket för två av jordens mäktigaste nationer (Storbritannien och Förenta staterna). Det talas av omkring 180 milj. människor. Tyska talas i Europa av över 80 miljoner, och de tysktalande äro fördelade på flera stater men bilda så gott som hela befolkningen i Tyska riket och Österrike samt utgöra $\frac{7}{10}$ av Schweiz'. Spanska talas endast av en del av Spaniens befolkning (16 miljoner) men dessutom i Mexico, Central- och Sydamerika av bortåt 50 miljoner.

Många stater omfatta folk med olika språk, t. ex. Rumänien, Britiska väldet och övriga kolonivälden. Sverige är en av de mest

utpräglade nationalstaterna, i det över 99 % av befolkningen tala svenska.

Bland andra utpräglade nationalstater kunna nämnas Norge, Danmark, Holland, Tyskland och Österrike.

Människoraser.

Språk och ras måste skarpt skiljas åt. Det finns t. ex. i Förenta staterna 10 miljoner negrer, som i likhet med majoriteten av de vita invånarna där tala engelska. De tillhöra dock den svarta rasen. Genom

Fig. 273. Indier från Kashmir, bekännare av hinduismen, med kastmärke i pannan.

bestämda kroppsliga olikheter (rasmärken¹), t. ex. kroppens byggnad, huvudskålens form, näsans utseende, hårets och hudens färg m. m., skilja sig stora grupper av människor från andra grupper, t. ex. svenskar från kineser. Svensken tillhör den vita, kinesen den mongoliska eller gula rasen. Folkvandringar och giftermål mellan olika folk ha gjort, att alla folk äro blandfolk, och inom varje folk finnas stora olikheter. Någon enighet har ej uppnåtts om hur många raser det finnes.

En av de enklaste indelningarna urskiljer tre huvudraser: 1. *vita*, 2. *gula* och 3. *svarta rasen*, men var och en har underraser, och vid sidan av de tre huvudraserna förekomma flera smärre. Svenskarna tillhöra den vita rasen och *den nordiska*

underrasen, som omfattar folken runt Östersjöns och Nordsjöns kuster. Den utmärkes av hög växt, långskallighet¹, blå eller grå ögon samt blont hår. 5 å 6 andra underraser urskiljas ensamt inom Europa.

Till *vita rasen* räknas i Asien perser och indier samt större delen av araberna, i Afrika hamiter och semiter, vilka dock till stor del äro en typisk blandras med starka negerdrag. Genom européernas kolonisation ha de tempererade delarna av Amerika, sydligaste Afrika och Australien erövrats av den vita rasen.

¹ Om skallens bredd i procent av dess längd är mindre än 75, kallas den långskallig.

Gula rasen omfattar större delen av Asiens befolkning. Denna visar dock stora inre skiljaktigheter. Centralmongoler (i Mongoliet), nordkineser, sydkineser, tibetaner, öst- och västsibirer, japaner m. fl. utgöra mer eller mindre bestämt från varandra skilda underraser. Till den gula rasen räknas också malajer, eskimåer och indianer.

Svarta rasen utgör ej blott större delen av Afrikas befolkning utan även dravider i Indien, australier, melanesier, urraser i sydöstra Kina o. s. v.

Vita och gula raserna omfatta allra största delen av jordens befolkning (mellan 800 och 900 miljoner vardera). Till negerrasen höra omkring 200 miljoner människor.

Den vita rasen har sålunda utbredd sig inom de tempererade zonerna. Inom den varma zonen har den ej kunnat ersätta negern, som å sin sida ej visat förmåga att uthärda ett kallt klimat. Av den gula rasens folk ha kineserna stor förmåga att tåla olika luftstreck. De äro härutinnan överlägsna japanerna. I norra Nordamerika visa sig nord-européer bättre lämpade som nybyggare än sydeuropéer, vilka ej stå emot kylan. Dessa senare fördraga bättre hetten i tropiska trakter.

Religion och kultur sätta olika prägel på länder och folk.

Ungefär $\frac{1}{10}$ av jordens befolkning eller 700 miljoner människor omfatta kristendomen (i Europa, stora delar av ryska Asien, i Nordamerika, Sydafrika och Australien). Mohammedanernas utbredning framgår av kartan fig. 94. Mohammedanismen är stäppfolkens religion framför andra. Redan till det yttre skiljer sig ett mohammedanskt land med sina moskéer och minareter från ett kristet, i ännu högre grad än ett katolskt land genom sina talrika kloster skiljer sig från ett protestantiskt.

Utom kristendomen, mohammedanismen, som omfattar 250 miljoner, och bramaismen (hinduismen), till vilken bekänna sig 220 miljoner människor, finns ännu en »stor» religion, nämligen buddismen (konfucianismen) med huvudmassan av anhängare i Kina och Japan (tillsammans 450 miljoner).

Människans utbredning på jordytan.

Liksom växt- och djurvärlden har också människan mött hinder i sin utbredning över jorden. Eskimåer på Grönlands nordvästkust och vita män vid stenkolsgruvorna på Spetsbergen på omkring 78° n. br. ha de längst åt norr liggande fasta boplatserna. I regel äro randfolken

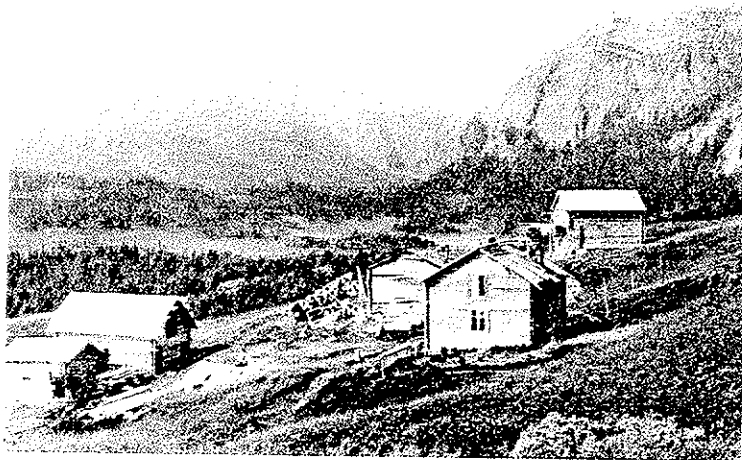

Fig. 274. Fjällgården Almdalen i Laxsjö sn, Jämtland, på 610 meters h. ö. h. Kornet mognar här blott vart 10:e år.

mot polarområdet jägare och fiskare eller nomader. På sydhavsklotet finns inom Antarktis ingen fast bebyggelse.

Det stora öken- och stäppbältet i Gamla världen är glest befolkat och bebos till stor del av kringströvande nomader, likaså i regel de tropiska urskogsområdena. Där har växtligheten varit så yppig, att den givit människan uppehälle utan mycket arbete, och hon har därför ej utvecklats i kulturellt hänseende.

Människornas bosättning går blott till en viss höjd. I Sverige ligga de högsta gårdarna i Dalarna på omkring 850 m höjd, i Jämtland på 600 m, öster om Sarekfjällen på 500 m höjd över havet. De läggas nedom skogsgränsen, ej på de kala fjällen, och då skogsgränsen faller, ju längre åt norr vi gå, så faller också gränsen för den fasta bebyggelsen. Fäbodarna nå ännu något högre än den fasta bygden.

Befolkningstäthet och näringsliv.

Ett områdes befolkningstäthet beror dels på *naturförhållandena*, såsom jordmån, mineraltillgångar, klimat m. m., dels på *kulturhöjden* hos det folk, som bebos detsamma. Sydrysslands forna stäpper hysa en långt större befolkning nu, än då blott nomadiserande folk betade sina hjordar där, och detsamma gäller om Nordamerikas prärier, varest den vita befolkningen satt plogen i en mark, där indianerna strövade omkring på jakt efter bufflarna.

På den lägsta kulturhöjden bland jordens folk stå *samlarna*, som livnära sig av vilda frukter och rötter; till dem höra australnegrer, buschmän samt lågt stående indianstammar i Sydamerika. Om ett par av dessa senare folk säger Erland Nordenskiöld: »Deras hyddor äro icke annat än tillfälliga skyddstak för regn eller vindskärmar, uppförda på en kort stund och färdiga att övergivas när som helst.» Dessa samlare ha knappast någon varaktig bostad.

Även *jägarfolk* föra liksom samlarna ett kringströvande liv. Eskimåerna måste följa valrossar och säldjur, myskoxar och andra jakt djur.

De stora stäppområdena i Gamla världen ha varit hemvist för hjordar av hästar, nötkreatur och får. Människorna ha först jagat dem men så lärt sig tämja dem och blivit nomader, som livnära sig av boskapsskötsel. Hjordarna ha vandrat från betesplats till betesplats. I det inre Asien draga de om sommaren högt upp till högslätterna men söka sig om vintern ned i skyddade dalar.

Kalmuckerna byta om sommaren betesmarker och lägerplatser var vecka. Lapparna måste följa renarnas vandringar. Bli de bofasta, måste de upphöra med renskötseln.

Ofta börja nomader driva litet *åkerbruk*. I Atlas ha de små kornfält i bergen, som de skörde under sommaren, då boskapen betar i närheten. Om vintern livnära sig hjordarna i lägre dalar.

Vid skildringen av negrenas åkerbruk i Afrika omnämndes, att hackan där är förnämsta verktyget vid jordens bearbetning. Ofta är det kvinnorna, som sköta jorden. Ju mer åkerbruket utvecklas, desto mer fordrar det människans arbete. *Åkerbruket tvingar till bofasthet*. Åkerbrukaren har större säkerhet för det dagliga brödet, än »samlaren» och jägaren ha. Flera människor kunna livnära sig på samma yta, kulturen stiger, och folket lämnar »naturfolkets» stadium och blir ett »kulturfolk».

Industri, handel och samfärdsel öka ytterligare befolkningstätheten. Städerna nå sin största storlek i områden med stor industri och handel.

Fig. 275. En kadu framför sin hydda i Mysore [maisor:] djungel. Kadu äro jägare och samlare, som bo i mycket enkla hyddor.

S V E N S K A
F O L K T Y P E R

*Bildgalleri, ordnat efter rasbiologiska
principer och förselt med en
orienterande översikt*

av

Doc. H. LUNDBORG

A. B. HASSE W. TULLBERGS FÖRLAG

STOCKHOLM

Häfte 7 (sluthäfte)

7 kr.

STUDIET AV SVENSKA FOLKTYPER – ETT BETYDELSEFULLT LED I SLÄKT- OCH HEMBYGDSPORSKNINGEN

ARBETET »SVENSKA FOLKTYPER» UTGÖR DET FÖRSTA MÅL- medvetna försöket att i stora drag lämna en översiktlig framställning i bild av olika folk- och rastyper inom ett och samma land. Det har naturligtvis icke varit möjligt att åstadkomma en finare nyansering av folktyper från varje landskap. Härför kräves en långt mera ingående kännedom om folket i bygderna och dess utseende än den vi hittills äga.

De svenska folktypsutställningar, som under året anordnats på fem olika platser i landet, nämligen i Stockholm, Uppsala, Gävle, Visby och Göteborg, ha sporrat många, som förut stått likgiltiga inför frågor av dylik art, att med liv och lust ägna tid och krafter åt detta studium, och det stora intresse, som från allmänhetens sida kommit utställningarna till del – de ha besökts av inemot 40.000 personer –, vittnar gott för framtiden. På några ställen i Sverige och Svensk-Finland ha även hembygdsföreningar eller andra kulturella sammanslutningar börjat stödja folktypsforskningen. Så har t. ex. skett i Dalarna, i Roslagen och i Hälsingfors. Det är ett glädjande faktum, som borde mana till efterföljd litet varstades.

Genom de för utställningarna tagna bilderna har den nya rasbiologiska institutionen i Uppsala, för vilken folktypsbilder under de två senaste åren insamlats av forskare, konstnärer, fotografer o. a., fått sina samlingar väsentligt ökade.

Vi böra emellertid, innan det blir för sent, flitigt arbeta på att ytterligare samla karaktäristiska typer från skilda delar av Sverige. Helt säkert vore det en tacknämlig uppgift för en hembygdsförening att i samråd med en rasbiolog utgiva en hel serie folktyper från sitt landskap, t. ex. från Dalarna, Gottland, Bohuslän, Skåne, Blekinge o. s. v.

Folktypsstudiet kan och bör gå hand i hand med personhistorisk forskning, och även bli en gren, som tillkommer hembygdsvärden. Släkt- och hembygdsforskningen har sålunda här ytterligare en kulturell uppgift att fylla.

En stat består, som vi veta, ej blott av individer utan också av familjer och släkter. Släkterna i sin tur bilda folk. Fasta familjeband utgöra en kulturstats säkraste grundval. Det ligger i varje väl organiserad stats intresse att upprätthålla och ytterligare stärka en dylik samfundsordning, som visat sig nyttig sedan urgamla tider.

Ett villkor härför är, att vi skaffa oss kunskaper rörande ett stort antal släkter under en följd av generationer. Vi måste erkänna, att det ännu fattas ofantligt mycket, innan vi nått fram till detta mål. Dithän måste vi dock en gång komma förr eller senare.

Aldrig må vi glömma, att ett lands största rikedom är dess eget folk, förutsett att det är av god ras. Vi svenskar äro i det hänseendet ovanligt lyckligt

NORDISK TYP. FISKARE FRÅN BOHUSLÄN.

SVENSK ZIGENARETYP.

Norrbottenslapp av blandras.

Foto. Borg Mesch, Kiruna.

Norrbottenslapp av ovanlig typ.

Foto. H. Lundborg, Uppsala.

Norrbottenslapp med nordiskt blod.

Foto. H. Lundborg, Uppsala.

Norrbottenslapp med finskt blod.

Foto. Borg Mesch, Kiruna.

Svensk zigenerska.

Foto. Anna Carlsson, Sundbyberg.

Densamma.

Foto. Anna Carlsson, Sundbyberg.

Zigenerska.

Foto. Anna Carlsson, Sundbyberg.

Zigenare. Kriminell.

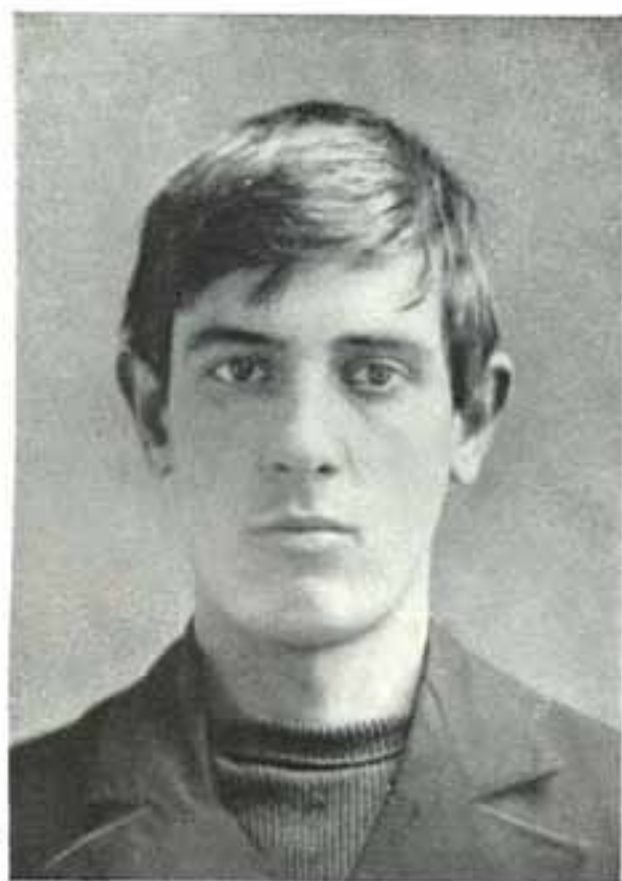
Thesleffska samlingen å Kungl. Biblioteket i Stockholm.

Vagabond, mer än 100 år gammal.

Sv. Turistföreningens samlingar.

Kvinna av tattaresläkt.

Enskild samling.

Svensk tattare.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Rasblandad kvinna av manlig typ.

Foto. O. Nilsson, Kristianstad.

Densamma.

Foto. O. Nilsson, Kristianstad.

Yngling av kvinnlig typ.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Rasblandad man.

Foto. N. Moosberg, Uppsala.

Densamme.

Foto. N. Moosberg, Uppsala.

Rasblandad kvinna.

Enskild samling.

Densamma.

Enskild samling.

Socialt lågt stående man. Nordisk blandtyp.
Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.
Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Lösdriverska. Rasblandad.
Foto. O. Nilsson, Kristianstad.

Lösdriverska. Rasblandad.
Foto. O. Nilsson, Kristianstad.

B I H A N G

UTLÄNNINGAR

DESSA UTLÄNNINGAR HA VISTATS MER ELLER MINDRE LÅNG TID I SVERIGE
MEN PÅ GRUND AV LÖSDRIVERI ELLER BROTTSLIGHET DÖMTS ELLER UTVL-
SATS. EN DEL AV DEM HAR I LANDET EFTERLÄMNAT AVKOMLINGAR.

Rysk jude. Utvisad.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Rysk jude. Utvisad.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Grekisk undersåte. Kriminell.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Sjöman, bördig från Montenegro. Kriminell.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Perser.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Persisk tiggare. Utvisad.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Persisk tiggare. Utvisad.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Kinesisk kvinna. Utvisad.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamma.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Kines. Utvisad.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Kinesisk akrobat. Kriminell.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Cirkusartist. Japansk undersåte med japanskt och europeiskt blod. Kriminell.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

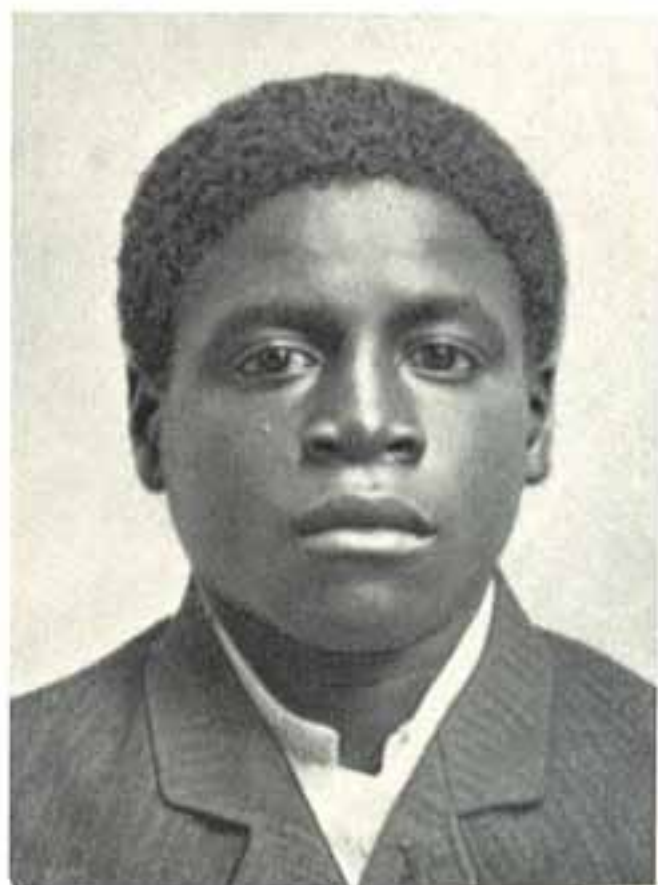
Negermusiker från U. S. A. Utvisad.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Neger från Liberia. Utvisad.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Kriminell neger från Västindien.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

Densamme.

Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar.

lottade. Vi böra därför ej sky några offer, då det gäller att taga vara på och förkovra det biologiska arv, varmed en givmild natur försett oss. Det är farligt att invagga sig i den tron, att denna kraftkälla är outtömlig. Den kan bli mindre givande, ja, den kan helt sina ut, om vi ej förstå att hushålla tillräckligt.

Äldre tiders tänkare ha uttalat den vishetsregeln: »Känn dig själv!» Den gäller även för oss, som nu leva. Men vi gå längre och säga: »Känn dig själv, din släkt och ditt folk!»

Vi måste i grund lära känna icke blott olika individer, deras utseenden och typer, utan också släkterna själva, deras liv och strider och de drivande krafterna till utveckling i den ena eller andra riktningen. Vi böra därför noga aktgiva även på biologiska, fysiologiska och patologiska förhållanden inom dem, d. v. s. söka klargöra släkternas konstitution, deras anlag, sociala värde och duglighet m. m.

Ofta hör man den meningen uttalas, att ingenting står att vinna genom att utforska exempelvis en »bondsläkt, som är som alla andra». Detta är ett stort misstag. Släkternas sociala rangställning är ingalunda det avgörande. Rasbiologiskt sett äro bondsläkterna som folkskift värdefullare än andra, ehuru de ej äro så kulturellt bärande som t. ex. överklassen. Det rasbiologiska och kulturella värdet sammanfaller sålunda ej. Man kan likna den svenska folkstammen vid en högrest och kraftig fura, bondsläkterna utgöra själva kärnveden. På grund härav böra vi ägna dem vår synnerliga uppmärksamhet. Därtill kommer, att de erbjuda ett mycket lätt tillgängligt arbetsfält. För en forskare bör det emellertid falla sig helt naturligt att sysselsätta sig med vilken mänsklig släkt som helst, den må nu vara socialt lågt eller högt stående. Bondens, torparens och arbetarens släkter äro värda lika stort intresse som adels- och furstesläkterna. Det är ej rang, titlar och lysande levnadslopp, som inom denna forskningsgren skola vara föremål för våra studier, utan det är frågan om större eller mindre grupper av mänskligt liv, förenade genom blodsband, resp. ras. Det kan mer än väl hända, att en enda fattig eller urartad släkt kan lära oss mer än ett dussin andra av genomsnittstyp. Det bör stå som ett hägrande mål för oss att komma de mänskliga ärftlighetsförhållandena in på livet, vare sig det nu gäller yttre egenskaper, utseende och dylikt, eller inre.

Det är möjligt, att mången känner sitt mod sjunka inför dessa vidsträckta perspektiv, tänkande: till detta duger inte jag. Jag har intet begrepp om hur man skall gå tillväga; jag har inga kunskaper. Jag måste avstå från all tanke på att bedriva materialsamlande. Sådant hör de lärda till.

Men dylikt klenmod är ej berättigat. Visserligen kan en människa, som saknar speciella kunskaper, ej utföra maktpåliggande arbeten av denna art, men hon kan ändå göra sig nyttig på mångahanda sätt. Hon kan lämna sina bidrag till det omfattande material, som håller på att hopbringas världen runt.

Ett systematiskt utforskande av svenska släkter inom olika samhällslager, typologiskt, personhistoriskt och rasbiologiskt bör vara ett gemensamt mål för oss av mycket stor betydelse. Men hur långt äro vi ej ännu därifrån?

Man har nu mångenstädes i världen redan kommit till insikt om att här föreligga nationella och kulturella uppgifter, som ej få försummas. England och Amerika äro föregångsländerna, där forskningsinstitutet redan kommit till stånd och börjat visa sina verkningar. I åtskilliga andra kulturländer ha dessa frågor också debatterats mer eller mindre livligt.

Sälunda skriver en framstående utländsk läkare och universitetslärare, prof. Rüdin, schweizare till börd, bl. a. följande:

»Släktforskningen måste bedrivas på ett fullt systematiskt sätt, och de, som ägna sig däråt, må uppfatta sådant arbete som ett levnadskall.

Vi måste städse ha klart för oss, att familjeforskningen står i nära samband med experimentalbiologien. Vi måste gå tillbaka i tiden och kollateralt inom släkterna, men i ännu högre grad ha vår uppmärksamhet riktad på framtiden, så att vi för våra efterkommande må kunna samla de data, som vi själva sakna hos föregående generationer, för viktiga slutsatsers dragande.

Våra efterkommande må sedan arbeta på den grund, som vi lagt. Det är ett verk, vars fulländning endast kan ske i framtiden. Vi måste noga akta oss för att draga alltför hastiga slutsatser, ty som saken nu står, kunna vissa viktiga frågor ej lösas förrän då. Ett betydande material måste emellertid samlas, och det bör ordnas och bearbetas vid särskilda forskningsinstitut, som böra inrättas i olika länder. Dessa komma att bliva till omätlig välsignelse för folken.

Med tanke på de enormt stegrade och oavlatligt stigande utgifterna inom alla länder för defekta och urartade människor av skilda slag kan ett skyndsamt genomförande av dessa förslag betraktas som en absolut nödvändighet, ja, som ett nödvärn från staternas sida, som deras självbevarelsedrift bör framtvinga.

De viktigaste problemställningarna för sådana forskningsinstitut äro redan givna. Det är endast vilja och penningmedel, som saknas.»

Uppsala i november 1919.

H. LUNDBORG

SVENSKA FOLKTYPSUTSTÄLLNINGEN

Den vädjan, som under våren 1918 utgick till allmänheten från några akademiska föreningar i Uppsala, nämligen den kulturhistoriska föreningen Urd, Uppsala fotografiska förening och Norrländska studenters hembygdsförening, att under sommaren arbeta på insamlandet av svenskt folktypsmaterial i och för en utställning i Stockholm och Uppsala under vintern emottogs med mycken stor förståelse landet runt. En hel mängd yngre akademici ställde sig omedelbart till förfogande, och dessa ha dels med, dels utan understöd från utställningskommitténs sida verkat för denna idé med stor framgång.

I utställningskommittén ha suttit följande herrar:

professorerna O. Almgren, O. v. Friesen och Hj. Öhrvall, docenterna H. Lundborg och A. Odencrants, kandidaterna A. Enqvist, N. Moosberg och M. Rånlund i Uppsala samt hovfotograf J. Hertzberg och d:r Ambrosiani i Stockholm.

Kandidat Moosberg är utställningens kommissarie.

Forskare, konstnärer, fotografer, amatörer o. a. ha successivt entusiasmerats och lämnat bidrag till utställningen. Stöd har även erhållits av K. Biblioteket, Nordiska Muséet, Etnografiska Muséet och Svenska Turistföreningen genom dessa institutioners styresmän. Den svenska pressen, tidningar och tidskrifter av olika färger, har ägnat planen livlig och berömvärd uppmärksamhet.

I samband med utställningen i Stockholm anordnas en serie populära föreläsningar om svenska rasfrågor (se sista sidan).

Utställningen är ordnad i olika avdelningar på följande sätt:

AVDELNING I

EN SERIE SVENSKA FOLK- OCH RASTYPSBILDER
I URVAL OCH FÖRSTORING

I denna avdelning utställas också diagram och antropologiska kartor samt byster, gjutna efter naturen i antropologiskt syfte av med. d:r G. Backman i Säter.

AVDELNING II

OLIKA RASGRUPPER I SVERIGE

- A. Svenska överklasstyper.
- B. Typer från olika landskap.
- C. Finnbefolkning i Norrbotten och finska typer i Sverige.
- D. Lappar.
- E. Svenska judar.
- F. Vallonättlingar.
- G. Zigenare, fattare och vagabonder etc.

AVDELNING III

OLIKA SOCIALA GRUPPER

- A. Arbetare.
- B. Studenter och studentskor.
- C. Sjuksköterskor.
- D. Läkare och medicinska forskare.
- E. Professorer i Uppsala och Stockholm.
- F. Högre civila ämbetsmän.
- G. Biskopar.
- H. Högre militärer.

AVDELNING IV

KÄNDA SVENSKA MÄN OCH KVINNOR.

AVDELNING V

SLÄKTGRUPPER

Ett antal kulturellt betydande svenska släkter och deras olika medlemmar äro medtagna, nämligen släkterna *Aurivillius, De Geer av Finspång, Forssell, Fries, Fürst, Holmgren, Josephsson, Key, Petrén, Retzius-Hierta, Santesson-Lovén, Ångström.*

De äro ordnade familjevis med ledning av utförliga släkttavlor.

AVDELNING VI

FOLKTYPER FRÅN SVENSK-FINLAND OCH RUNÖ

Möjligen hinna också under utställningens gång porträtt att inkomma från professorer vid universitetet i Helsingfors, vilka utlovats.

AVDELNING VII

KONSTNÄRLIGA BIDRAG FRÅN OLIKA HÅLL

Konstnären Henrik Krogh har varit verksam för bidrags insamlande och ordnat denna avdelning, där ej de utställande konstnärerna själva hängt sina bilder.

PRISTÄVLAN

Folktypsutställningen är förbunden med *pristävlan*.

Till *prisdome* äro utsedda docenterna H. Lundborg och A. Odencrants i Uppsala samt konstnären G. Hallström, hovfotograf J. Hertzberg och professor C. Benedicks i Stockholm.

UTSTÄLLARE

av fotografiska bilder och antropologiskt material äro:
Fotograf Albin Andersson, Karlskoga.
D:r G. Backman, Säter. (Utom tävlan).
Författare Bengt Berg, Stockholm. (Utom tävlan).
Herr A. Bianchini, Stockholm.
Fotograf Anna Carlsson, Sundbyberg.
Fotograf Ellen Claeson, Uppsala.

Dalarnes Hembygds-Förbund genom Kand. O. Bann-
bers, Falun.

Fotograf E. Finn, Uppsala.

Professor C. M. Fürst, Lund. (Utom tävlan).

D:r H. B. Goodwin. (Utom tävlan).

Amanuens G. Hallström, Stockholm. (Utom tävlan).

Professor A. Hamberg, Uppsala. (Utom tävlan).

Professor C. V. Hartman, Stockholm. (Utom tävlan).

Hovfotograf J. Hertzberg, Stockholm. (Utom tävlan).

Herr G. Heurlin, Stockholm.

Redaktör E. Klein, Stockholm. (Utom tävlan).

Docent H. Lundborg. (Utom tävlan).

Fotograf Borg Mesch, Kiruna.

Kandidat N. Moosberg. (Utom tävlan).

Hovfotograf Alfr. B. Nilson, Hälsingborg.

Fotograf Alma Nilsson, Lödöse.

Fotograf Otto Nilsson, Kristianstad.

Preparator O. Mattsson, Lund.

D:r J. A. Mjöen, Kristiania. (Utom tävlan).

Fotograf O. Olsson, Östersund.

D:r Paul Rosenius, Malmö. (Utom tävlan).

Fotograf Fr. Sjöstedt, Stockholm.

Fotografifirma D. & J. Sorbon, Södertälje.

Fotograf Calla Sundbeck, Gränna.

Herr Emil Strömngren, Stockholm.

Svenska Dagbladet. (Utom tävlan).

Artist Per Tellander, Värmland. (Utom tävlan).

D:r Arthur Thesleff. (Utom tävlan).

Amanuensen Bengt Thordeman, Stockholm. (Utom
tävlan).

Fotograf Nils Tomasson, Åre.

Dessutom medlemmar av de i avdelning V nämnda
släkterna.

Många enskilda personer, bokförlag, tidningar och tid-
skrifter ha lämnat ekonomiska bidrag eller skänkt böcker
till pris.

DONATORER

Anders Zorn (5,000 kr.), *Gustaf Retzius*, *Carl Swartz*,
Sven Hedin, *Werner von Heidenstam*, *Hjalmar Lund-*
bohm, *Eric Mjöberg*, *Eric von Rosen*, *Fru Anna Tamm*,

Fru H. Ekman, *Häradshövding Th. Odencrants*, *Prof.*
O. Burman, *Disponent A. Lemon*, *Forssa*, *dessutom Öster-*
by bruk; vidare bokförlagen *Albert Bonnier*, *Hugo Geber*,
Norstedt & Söner, *A.-B. Hasse W. Tullberg* samt *Aftonbla-*
det, *Dagens Nyheter*, *De Förenade Boktryckerierna* (*Sö-*
dertälje), *Hvar 8 Dag*, *Stockholms-Tidningen* och *Svenska*
Dagbladet.

På sistone har Svensk-Finland börjat visa livligt in-
tresse för utställningen. Bidrag inkomma därifrån undan
för undan. Rikligt material är utlovat.

Professorerna C. Schauman och J. Hagelstam samt do-
centen H. Federley i Helsingfors äro i färd med att in-
samla material från olika svenska bygder i Finland. Fin-
lands antropologiska nestor, Medicinalrådet F. W. We-
sterlund, och Svenska Litteratursällskapet bidraga också.

*

Till sist må det tillåtas utställningskommittén att ut-
tala den förhoppningen, att det rika bildmaterial, som
nu genom mångas arbete hopsamlats och är utställt, kom-
mer till verklig nytta, så att det icke blott öppnar mångas
ögon för rasens betydelse utan att det också förmår väcka
sympati för och kärlek till det egna folket med dess olika
rasbeståndsdelar.

G. SUNDBÄRG.

Ur Det svenska folklynnet. Aforismer.

(1911).

Bristen på psykologi.

Två fakta giva förnämligast det svenska folklynnet sin karaktär i våra dagar. Det ena är, att vi svenskar älska och intressera oss för naturen men icke för människor. Det andra: att vi sakna nationalkänsla. — — —

* * *

Många smådrag vittna om denna varma naturkänsla hos vårt folk. Ingenstädes annars möter man väl ett så *allmänt* behov att under den varmare årstiden fly bort från stadslivets kvalm och tillbringa tiden så mycket som möjligt i naturens sköte. Då händer till och med, att svenskens *stelhet* någon gång försvinner — o, under! Och alldeles givet skänker svensken då efter mycket av den bekvämlighet, som också är en av hans svaga sidor. Såsom en ny Anteus hämtar han kraft av beröringen med jorden — och finner därmed bot också för de synder, han rikligen gör sig skyldig till mot ett hygieniskt levnadssätt i övrigt. I den varma kärleken till naturen ligger säkerligen en god del av förklaringen till vårt folks ännu obrutna fysiska styrka.

Ett litet men betecknande faktum är också, att nästan alla svenska *familjenamn* äro hämtade från naturföremål. Om man giver närmare akt därpå, skall man finna, att vi härutinnan skilja oss från nästan alla andra Europas folk.

* * *

Svensken intresserar sig icke för människor.

Han vill visserligen gärna ha sällskap, men blott för att vinna *förströelse*. Något annat söker han sällan.

I min skoltid fingo vi i antropologien läsa om ett stadium av uppfattning, där man »skiljer endast mellan behag och obehag och grader av dessa».

Detta är svenskens ståndpunkt i fråga om människoupfattning.

I det fallet skiljer han blott mellan »trevliga» människor och »otrevliga». De förra uppsöker han instinktivt, de senare undviker han lika instinktivt.

Varför nu den ena människan är trevlig, den andra otrevlig — det faller honom aldrig in att undersöka. Han nöjer sig fullkomligt med ett omedelbart och oreflekterat intryck.

Och den »trevliga» människan ger han efter för i allt. Den lånar han t. ex. pengar.

I andra länder är det, i fråga om affärer, en merit i första rummet att vara flitig och skötsam — i Sverige åter att vara »trevlig», ge goda middagar o. s. v. För en sådan står all även ekonomisk hjälp öppen.

* * *

Ett dråpligt exempel på äkta svensk psykologi ha vi i efterföljande lilla humoresk av Fröding:

»Fäll talar di ille ôm patron, men d'ä itnô te rätt sä ätter.

Nock ä dä fäll sant, att han va ett rent rykränn ätter kvennfolk, satt dä va falitt för jäntan te gå på vägen, när patron va i sockna. D'ä nock sant.

Söp gjord'en d'ä äg sant.

Å int va'n just så gömmenheli i affärder nô. En vet'el hvalls han va immot handelsharrkåran i Göteborg, når di feck allt dä rötne byggnationsverke tå'n. Å att'en klådd bönnra å sög ut ståtörpan, dä neker'a int håller för. Ett hållvätt va dä ve bruke, d'ä fäll sant mä.

Å fäll kan dä var nôa sanning i att han plåg ihjäl frua si, för ja såg sjöl, når'n ga'a en sinkadus, å att dotra ble veli tå hanses årningar mä'a, d'ä fäll mä sant.

Men på de' hel tage va patron en go å rejäll kär. En kunn int kom te'n på kantore, utta att en feck en sup åller två tå'n, å allti hadd'en nô rolitt te säj ôm jänter å friing.

Nä, kunjak dä spard'en allri på, å lessen dä va'n allri. Nä, satt patron va ingen dåli kär, d'ä sönn te säj.»

* *
*

Svensken intresserar sig aldrig för att *studera* människor. Försök i ett sällskap — icke att förtala en person, som är illa omtyckt: detta skall naturligtvis ta skruv; ej heller att oartikulerat höja till skyarna en populär person: detta skall följas av lika oartikulerade instämmanden. Men försök att lugnt och opartiskt, något mera ingående *analysera* en persons karaktär, vilken alla i sällskapet känna — försök att utfinna både hans goda och hans svaga sidor, och huru man skall kunna förklara deras förhållande till varandra. Resultatet skall ofelbart bli: allmän tystnad. Och efter några ögonblick skall någon av sällskapet taga upp ett annat samtalsämne.

* *
*

I allmänhet är svensken icke hågad för intensivt *tankearbete* — utom när det gäller mekanik eller annat naturstudium.

Svensken har varma känslor och en mycket livlig föreställningsförmåga, men han *tänker* för litet. — — —

* *
*

Svenskens bristande övning i tankearbete sammanhänger med den motvilja han i grunden känner för *allt* arbete, alltså: med hans lättja. Därför är det, vi i Sverige ha så mycket tanklöst folk och så få tänkare — även om vi ha en hel del grubblare. — — —

* *
*

Svenskens *utåtvändhet* ligger kanske i hans ursprungliga lynne men förklaras i mycket också av hans land och hans historia.

Inåtvända bliva endast de folk, som varit underkastade

ett starkt tryck. Detta tryck — eller förtryck — kan komma från beroende av andra folk, från den ena samhällsklassens eller samhällsmaktens underkuvande av den andra, eller slutligen från en övermäktig natur.

Sveriges folk har kanske mindre än något annat — åtminstone nu levande — varit underkastat andra folks tryckande ok. Lika obetydliga äro — jämförelsevis — vår historias minnen om ett den ena samhällsklassens förtryck mot den andra; och vår politiska ofrihet gentemot den styrande makten representeras blott av några korta episoder. Och slutligen är vårt lands natur av den art, att den icke verkar tryckande på människosinnet och stänger det inom trånga gränser. Sveriges natur är tilldragande och lyftande, icke fränstötande eller beklämmande.

Knappt något folk har därför så föga som vårt lidit av *yttre tryck*. Det är då mindre underligt, att hela vårt lynne fått förbli utåtvänt. — — —

* *
*

I fråga om allt, som heter människokunskap, äro svenskarna i själva verket de minst utvecklade av alla germaner. Vilket bevisar — vad man också av andra grunder vet — att svenskarna äro germanernas adelsfolk. Ty *Jeppe* kan nog bliva människokännare, men *baronen* — aldrig! (Om ej när den tid kanske kommer, att rollerna bliva ombytta).

* *
*

Svenskens brist på intresse för människor har skapat en underlig stelhet och hårdhet i det dagliga umgänget. Engelsmannen är visserligen ännu stelare än svensken, men man ser, att hans egentliga önskan är att få vara i fred och att han respekterar andras frihet lika väl som sin egen. Svenskens stelhet förräder däremot nästan alltid en liknöjdhet, som verkar förolämpande. Översitteriet i det svenska umgängeslivet är häpnadsväckande. — — —

Gemytlighet är vad som fattas svensken kanske mer än varje annan nation. Det är tillräckligt betecknande här-

utinnan, att svenskan är det enda språk i världen, som saknar ett gemensamt tilltalsord. Härigenom blir allt närmande mellan obekanta ytterligt försvårat, och även tankeutbytet mellan bekanta ofta otympligt och trötkört.

Någon skillnad äger dock rum i detta fall mellan olika delar av Sverige. Sydsvensken har något mera gemyt, i synnerhet skåningen. Nordsvensken kan visserligen förefalla mycket rättfram och okonstlad. Men detta innebär egentligen, att han reklamerar för sig själv friheten att få vara, som han vill; med toleransen mot andra är det klent, och vid minsta anledning till missnöje blir han lätt grov.

* *

*

Över huvud är det svenska umgängeslivet icke av större intresse. Och huru skulle det kunna vara annorlunda? Svensken intresserar sig icke för politik, knappast för konst, en obetydlighet för litteratur. Han är över huvud icke mycket road av att resonera. Och minst av allt intresserar det honom att studera de människor han har framför sig. Vad under då, att i det svenska umgängeslivet en så stor roll spelas av — anekdoten och punschen!

* *

*

Inom litteraturen ligger Sveriges storhet på lyrikens fält. Väl må sättas i fråga, om inom vilket som helst land någonsin en så inspirerad lyriker framträtt som Gustaf Fröding — vårt lands otaliga »dii minorum gentium» i detta fall att förtiga. — — —

* *

*

Det område av litteraturen, där Sveriges bidrag äro obetydligast, är, såsom vi alla veta, *dramatiken*. Och detta synes oss så fullkomligt begripligt, efter vad vi i det föregående sökt göra gällande. Ty *här* är det *människostudium*, det i första rummet kommer an på, och i det fallet ha vi svenskar aldrig varit med. Till utforskningen av jordklotet och dess avlägsnaste nejder hava svenske män läm-

nat oförvanskliga bidrag. Vid studiet av människosjärens geografi — i utforskandet av dess hav och öknar, dess djup och höjder, ha vi nästan helt och hållet lyst med vår frånvaro.

Huru barnslig är ej, i stort sett, den vida övervägande delen av vår dramatiska litteratur från psykologisk synpunkt! Hava vi allt som allt ett par dussin verk av bestående värde? Om nästan varje svenskt drama, åtminstone av äldre datum, är det stående omdömet, att »*de lyriska* partierna äro av stor skönhet.» Om den dramatiska kompositionen, om genomförd karaktärsutveckling talas helst icke alls. — — —

Bristen på nationell instinkt.

Nationalkänslan, i ordets moderna betydelse, vaknade till liv egentligen under de napoleonska krigerna. Huru litet man inom världens styrande kretsar då ännu anade dess tillvaro, visar det sätt, varpå Wienerkongressen efter uteslutande dynastiska och »jämviktspolitiska» hänsyn redigerade Europas karta. Den nya folkanda, som bröt fram, skapades icke av krigsnöden; den låg redan beredd, ehuru slumrande. Napoleons tyranni var den yttre stöt, som *väckte* den, och med ens steg den upp och tog härskarsätet i besittning såsom tidens ledande idé.

Denna känsla, som givit gestalt och innehåll åt 1800-talets hela historia i Europa, var ett *hos folken vaknat behov att i varje livsytring giva uttryck åt sitt eget innersta väsen*.

Första villkoret för att detta skulle kunna ske var, att varje nation finge själv bestämma sina öden — icke blott oberoende av andra folk utan även löst från den absoluta statsmakt, som då fanns i konungadömets form. Kamp för yttre och inre frigörelse blev därför för hela Europa det väsentliga innehållet av det nya seklets historia.

* *

*

När vid 1800-talets begynnelse nationalitetsidéen redde sig att giva Europas alla folk en ny andlig väckelse, blev det *ett* folk, som kom att stå utanför hela tidsrörelsen. Och detta folk var, tyvärr, *Sveriges*. — — —

Alla yttre omständigheter bidro till att giva Sverige en i och för sig lycklig undantagsställning bland Europas folk. Men denna undantagsställning förde den olyckan med sig att vi gingo miste om den pånyttfödelse, som tidens härskande idé, nationalitetskänslan, skänkte de övriga folken.

Detta är ett faktum, som icke blivit tillräckligt uppmärksammat i vårt land. Alla ha väl haft ögat öppet för huru svag den svenska fosterlandskänslan varit de senaste hundra åren, men man har icke givit akt på att här ej varit fråga endast om en skillnad i grad utan i *art*.

Den lilla patriotism, som vi kunna igenfinna hos vårt svenska folk, har varit av den *gamla* arten, från 1600-talet: nationalstoltheten. *Däremot har vårt folk helt och hållet gått miste om vad man under 1800-talet menat med nationell väckelse*. Denna folkens instinktiva strävan att i varje livsytring giva uttryck åt sitt eget innersta väsen har varit något för oss obekant. — — —

* * *

Att Sverige kommit att stå utanför 1800-talets mäktigaste tidsrörelse har haft en avgörande betydelse för vårt folks historia under det århundrade, som nu gått till ända.

Vad vi gått miste om i detta fall är en ovärderlig andlig *kraft*, som kommit andra folk till del, icke oss.

Härav har allt vårt svenska arbete blivit så mycket *tyngre*. I sanning är det ett storartat bevis på styrka, att vårt folk *likaväl* kunnat, i stort sett, under dessa hundra år hålla jämna steg med de övriga folken i kulturutveckling — ja, att vi i vissa fall till och med kunnat tillkämpa oss hedersrum. Vi hava icke blivit efter på vädjobanan, fastän vi — jämfört med de övriga folken — löpt med en black om foten.

* * *

Nationalkänslan i egentlig mening, tidens härskande idé, har stått i förbund med alla tidens uppåtsträvande samhällsrörelser. Vår svenska patriotism — en gengångare från 1600-talet — har nästan endast kunna se *tillbaka*; den har icke förmått känna någon hänförelse för tidens egna idéer och uppgifter. — — —

* * *

Den nationella hänförelsen, i förbund med tidens alla bärande tankar, har därute i Europa framtvungit stora avgöranden, som i sin tur inneburit ett nytt tillskott av kraft till folkandan.

Huru oändligt trögt och omständligt ha ej däremot de stora reformerna släpat sig fram hos oss! Representationsfrågan krävde femtio år, försvarsfrågan trettio, den allmänna rösträtten fyrtio år. Och när till sist en lösning framtvungits, huru ofta har den ej skett »i trötthetens tecken», utan att väcka någon segerns entusiasm hos de segrande!

Ett tidevarvs härskande idé giver nytt liv åt varje utvecklingsduglig strävan; »andarna vakna, och det är en fröjd att leva.» Avsaknaden hos oss av tidens bärande tanke, bristen hos oss på nationell instinkt är det, som gjort hela 1800-talets historia i vårt land så färglös, så »*grå*».

Att vi stått utanför tidens starkaste rörelse är det, som av sig självt giver detta alltjämt återkommande inryck, att vårt folk *sover*. Detta till trots för att vi nog arbetat, vi också — i många fall väl så mycket som andra folk.

I själva verket ha vi svenskar *sovit över* nationalismens tidevarv. Hela vårt arbete under denna tid bär prägel av att hava så att säga skett i sömnen. — — —

* * *

Entusiasmen övervinner alltid en mängd små och futtiga synpunkter. I ett land med stark nationalkänsla

blir därför mycket utträttat, som i vårt land strandar på högmod, fåfänga, avundsjuka, tröghet m. m. m. — — —

* * *

Ett av vårt folks mest utmärkande drag är *den starka fantasien*.

Den gör sig gällande på en mångfald områden. Här skola vi blott undersöka dess betydelse för den svenska nationalkänslan.

Fantasien ställer för svensken i en lysande dager allt, som är *avlägsset*. Vad som ligger alldeles framför honom ser han icke. — — —

Svensken är likgiltig för sitt eget, hänförd av allt, som ligger långt borta.

Här skulle nu *den nationella instinkten* ha inneburit en högeligen önskvärd och hälsosam motvikt.

Men denna nationella instinkt existerar icke.

Och sålunda har svensken fritt fått utveckla sin ringaktning för allt svenskt — sin kärlek och beundran för allt, som är främmande. — — —

* * *

Intet annat folk har väl någonsin sjungit en annan nations folksång såsom sin egen.

Men vi sjunga *Finlands* folksång såsom vår. Och vi sjunga: »vårt land är fattigt, skall så bli» — vilket aldrig är sagt om *vårt* land och ej passar in därpå.

Så har vår uppfattning förryckts. Verkliga förhållandet kan nog vara, att vårt *folk* är fattigt; men vårt *land*, det är rikt. — — —

* * *

Vårt folk har många framstående egenskaper, som annars pläga utmärka endast *större* folk: ridderlighet, storhet, förmåga av stora överblickar och många andra. Allt smått, all den futtighet, som icke kan undgås hos ett så litet folk som vårt, har samlat sig på *en* punkt: i *den svenska avunden*.

Att avundsjukan fått växa och frodas så ohejdat i Sverige beror nog till en stor del på saknaden av en levande nationalkänsla. En sådan skulle i många fall hava verkat åtminstone såsom en motvikt — och gör så bland andra folk. Hos oss får avunden skjuta förtjänsten tillbaka, till och med där nationens ära fordrade något helt annat.

* * *

Svensken har nog intet emot att Sverige blir ärat och ansett — blott det kan ske utan att någon enskild svensk, i synnerhet bland hans egna bekanta, blir berömd och ansedd.

Och svensken ser nog gärna, att Sverige blir rikt — om det blott kunde ske utan att någon enskild svensk bleve rik. — — —

* * *

Bristen på nationell instinkt är det, som gör, att våra svenska utvandrare, förr än några andra, släppa den svenska nationaliteten och bliva amerikanare.

Intrycket härav är så starkt på andra folk, att män fått den föreställningen, att svensken överhuvud är oförmögen att hålla på någonting, som är hans eget. I en amerikansk novell låter författaren en irländare utbrista: »En svensk är inte ämnad för att behålla någonting; han är skapad för att man skall ta det ifrån honom.»

Svensken såsom ekonomiskt verksam.

Svensken är en ypperlig krigare, laglydig medborgare, god husbonde, human arbetsledare, rask och händig arbetare — när han vill.

Men »make money», det har han alltid haft svårt för. Och har det någon gång skett, så har han haft svårt för att bevara det vunna.

Det är nog inte en tillfällighet, att Sveriges storhet inträffade under 1600-talet. Det var en tid av brinnande tro, utan allt för mycken kritik, en tid av ridderliga och krigiska egenskaper, en tid för det personliga modet och den personliga hänförelsen. Allt detta passade för oss svenskar. Vårt folks *dygder* ha alltid mest erinrat om dem man brukar beteckna såsom företrädesvis *adliga*.

Men i vår tid är det de *borgerliga* egenskaperna, som hembära segerpriset. I vår tid kommer man fram genom att tänka sig för och behärska sig, genom omsorgsfullt beräknad ekonomisk verksamhet, genom att övertyga och övertala i stället för att slå till med svärdet. Detta är verkligen icke någon tid för oss svenskar. — — —

Ett lynnesdrag synes vara, att svensken över huvud *icke älskar arbete för ekonomisk vinning*. Med sin starka *omedvetna* pliktkänsla — som är en av de stora samhällsupbyggande faktorerna i vårt folks historia, vid sidan av mycken upproriskhet i *resonemanget* — med denna sin pliktkänsla kan svensken nog uträtta ett gott arbete, och han har ju vunnit berömmelse härför, t. ex. i Amerika. Vad vårt folk i årtusenden slitit och arbetat, i mark och skog, i gruvschakt och på sjön — kraftigt, ihärdigt och med beundransvärda försakelser och uppoffringar, utan att, knappt, veta av det självt och utan att därför skänka sig självt någon beundran eller begära en sådan av andra — detta är helt enkelt ett storverk. Men strängt taget har svensken aldrig *älskat* detta arbete, och det är kanske därför, som det ej skänkt honom den ekonomiska vinst, som det *bort* göra. *Sin kärlek* skänker svensken det arbete, åt vilket han kan stjåla undan några stunder, avsedda egentligen för vila — det arbete, som icke omedelbart åsyftar ekonomisk vinning, om än fantasien nog kan förespegla även en sådan — och då i glänsande mått. Att arbeta för att dag för dag inhösta sitt livsuppehälle, detta kan nog svensken göra, men det skänker honom icke någon tillfredsställelse. För att han skall ha *glädje* av sitt arbete, skall det åtminstone inbringa honom *rikligen* — såsom stundom i Amerika — eller ock vara ett arbete för en *idé*. Idealister, i denna mening av ordet, ha vi i Sverige haft otaliga, och ha det än, inom alla samhällsklasser.

Svensken är således långt ifrån någon fiende till arbetet i och för sig, men däremot har han alltid haft det svårt med *den nyktra ekonomiska beräkningen*. Denna antingen försummar han alldeles eller låter den ersättas av fantastiska spekulationer. Att ihärdigt, sparsamt, omtänksamt lägga slant till slant och så efter årtionden ha samlat ihop ett litet kapital — detta, som är det franska folkets stora styrka, ligger icke för svensken. Och att detta tillvägagående icke tilltalar svensken har gjort, att han aldrig *tänkt sig in uti villkoren för ett dylikt, verkligen ekonomiskt inrättat arbete*. Och därav härledes i sin ordning svenskens *ekonomiska okunnighet*. Denna är verkligen förvånande och träffas ej mindre hos bonden än hos dagakarlen; den är lika vanlig hos arbetaren och fabrikkanten; ja, den anträffas rikligen uppe i de kretsar, som bestämma över hela vårt folks öden.

Ekonomiens lagar vill svensken aldrig underkasta sig; med dem för han ett evigt krig. Välstånd vill man i vårt land vinna genom att *bekämpa* de ekonomiska lagarna, icke genom att *studera* dem och söka *vända dem till vår fördel*.

Strödda iakttagelser.

Svenskarnas huvudegenskaper äro i eminent mening *manliga*. Denna sida av det svenska folklynnet är det, som skapat de otaliga svenska hjältebragderna på livets alla områden.

* * *

»Zevs, giv släktet gosselynne,
hoppfull håg och fantasi!»

Dessa Viktor Rydbergs underbara ord ha väl aldrig träffat så in på något folk som på *engelsmännen*. Och de ha blivit världens herrar.

Se engelsmannen ännu vid sextio, sjuttio år: hög, rak, smärt och med »gosse»-ansiktet ännu i behåll!

Så ser också svensken ut vid tjuugoårsåldern. Men tyvärr förlorar sig typen ofta ganska snart.

Dock torde man kunna säga, att bland de skandinaviska folken svenskarna mera än de andra representera »gosselynne, hoppfull håg och fantasi». Därom vittnar hela vår historia. — — —

* * *

Svensken utvecklar energi, endast när det gäller att hindra en sak, säger Strindberg. Detta är en av de bitteraste sanningar, som någonsin sagts om vårt folk, men en sanning är det.

De folkrörelser, som vinna mest anslutning i vårt land, äro gärna de, vilkas syften äro *negativa*.

Förbud! Förbud! — det är en älsklingsfordran och ett universalmedel mot allt ont i Sverige.

Sker någon förbrytelse — strax skall man i våra tidningar finna en hel rad insändare, som fordra inskränkningar i friheten för *hela den klass eller grupp*, som brottslingen tillhör. Och så inbillar man sig hava kommit till roten av det onda.

* * *

Ofta förefaller det, som om svensken kände sig rent *plågad* av att någonting *uträttas*. Med verklig hänförelse är han med om att *hålla igen*.

Detta är ett elakt drag. Det sammanhänger kanske med vårt folks stora fördärv: *avunden*. — — —

* * *

En svensk talar mycket gärna om vad han *tänker* göra — ty detta står för honom i fantasiens glans.

Och när, helt naturligt, en stor del av detta ej förverkligas, så räknas han ej sällan såsom en overksam skrävare.

Men man glömmer, att han mycket sällan talar om *vad*

han verkligen gör och redan har *gjort*. Ty detta står sällan i någon glans för honom själv.

Så gäller både om den enskilde och om hela vårt folk, att de mångfaldiga gånger uträttat storverk och glömt det själva — under jagande efter skuggor.

* * *

Allt, som ligger nära, ser svensken oredigt och dunkelt och betraktar det med en viss misstro. Allt avlägset ser han stort och klart och gärna med en hänförd beundran.

Därför är svensken alltid storslagen och vidsynt, när han bedömer främmande folk, och alltid småsinnad och trångsynt, när han bedömer, vad som är svenskt.

* * *

De olika folkens lynne framgår ganska klart av det sätt, varpå de uppträda i främmande land.

Tysken på resa är alltid vetgirig och oftast entusiastisk; svensken stundom vetgirig, ofta entusiastisk, alltid imponerad; fransmannen likgiltig, längtar hem; engelsmannen alltid herre över situationen, oftast likgiltig; dansken överlägsen, med ett köpenhamnskt »grin» över allt och alla. — — —

* * *

En sorglig sida av det svenska folklynnet är den så allmänliga framträdande *råheten*. — — Denna kan sannolikt föras tillbaka till flydda tiders långvariga krig samt till det utbredda brännvinsmissbruket under 1800-talets förra del. Men säkerligen medverkar också den allmänna bristen på andliga intressen. Även här skulle en levande nationalkänsla — genom sin ideella innebörd — varit en hälsosam motvikt.

En bidragande orsak till råheten är också svårigheten i vårt land, med dess outvecklade näringsliv, att i något

så när tidig ålder vinna en betryggad ställning. Har man ett *mål* i sikte, som man inom rimlig tid kan hoppas vinna, då ålägger man sig lättare självtukt.

Men förtjänsten erkännes och honoreras alltid för *sent* i Sverige — även i fråga om kroppsarbetet.

FÖRKLARINGAR.

(Paderna hittas lättast med hjälp av ett bokmärke av papp, där streck satts för raderna 5, 10, 15 o. s. v.)

- 1,11** *Fatebur*: förrådskammare; denna skrift av Stiernhielm är en svensk ordbok, i vilken många glömda ord upptagas på nytt; **18** *wänder*: använder; *torffteliga*: nödtorftigt; **19** *behörlig*: behörig; *anfödd-bequämlige*: av naturen passande; **20** *yrcke*: virke, material; **23** *affknäppa*: frigöra; **25** *tarfweligt*: behövt; **26** *och*: också; **29** *vårt Mål* . . . *wanwyrdas* (»ackus. med infin.»): att vårt mål . . . ; **34** *prång*: prunk; *fagerlek*: fägring; **36** *ährlige*: aktade, hedervärda, ärbara; **37** *hafwer gjort* osv.: S. ansåg, att de nämnda språken voro dotterspråk till svenskan och av den hämtat sin rikeedom; **39** *Sijwyrkning*: vanvördnad; **40** *skeen-fagre*: till utseendet fagra.
- 2,1** *späna*: vänja; **3** *fostrur*: trälinnor (så kallar S. vissa främmande språk, som svenskarna med förkärlek studerade); *ambatar*: tjänstepigor; **5** *at thet brister och blyker*: så att det går sönder och blir bart, d. v. s. så att nakenheten lyser igenom hålen; **6** *amier*: frilör (t. ex. franskan, italienskan); **7** *ståår*: anstår; *tämer*: höves; **10** *alla-modisk*: nymodernt; **17** *quarlesde*: kvarlämnade; **18** *off-gammalt*: föråldrat; **19** *elake*: dåliga, odugliga; **20** *omskuril*: på nytt tillskuret; **21** *skryda*: tjäna som skrud; **23** *stick* (sannolikt): prägel; *korn*: halt (på metall); **27** *sättias*, *skickas* och *stiftas*: anbringas, ordnas och fästas.
- 2,15** *Betel*: ostindisk växt, vars välluktande blad allmänt tuggas; **17** *et smackelich eeten*: en (för holländsk uppfattning) smaklig måltid; **18** *Gesondheit*: hälsa; **21** *galanter*: kurtisörer; **29** *Myne Heeren*: de holländska herrarna.
- 4,10** *Etat* (fr.): stånd, yrke; **11** *utom*: utan; **30** *snille*: begåvning.
- 5,4** *bordel*: måltiden (såväl rätterna som sättet att servera dem); *svärjande*: motsägende; **25** *churu mycket instylande*: huru mycket verk samma de än äro.
- 6,27** *Nordiska*: norr om alporna boende; **28** *med språng*: ryckvis; **31** *åga det första smickret* osv.: smickra sig redan med vad de åsyfta.
- 7,19** *naturliga behov*: t. ex. ätandet (jfr **15** »klassen af det sanna»); **20** *hvaress prakt* osv.: t. ex. i byggnadssätt och hovhållning; **37** *väl-lust*: välbehag.